

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ร่วม
โครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ ในจังหวัดอุดรธานี

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายทรงยุทธ จันดีประกอบ

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ มาสุวรรณ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉลอง บุญธรรมเจริญ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ 2) สภาพการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 และปัญหาการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ 3) ความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ และ 4) เปรียบเทียบความต้องการบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ ที่มีลักษณะพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเร่งรัดการผลิตข้าวหอมมะลิ ปี 2539 ของจังหวัดอุดรธานี จำนวน 140 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ร่วมโครงการ มีอายุเฉลี่ย 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 6 คน มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 4 คนและใช้เป็นแรงงานในการเกษตรทั้งหมด มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 39,529.57 บาท มีพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 34.5 ไร่ มีพื้นที่นาเฉลี่ย 25.9 ไร่ และใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ย 6.3 ไร่ เกษตรกรจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งได้เมล็ดพันธุ์จากเพื่อนบ้าน โดยวิธีการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 70 นิยมใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 ในปริมาณเฉลี่ย 19.8 กิโลกรัมต่อไร่ และใส่ปุ๋ยคอกเฉลี่ย 226.1 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 56 เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง โดยได้ผลผลิตเฉลี่ย 350 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 62 จำหน่ายผลผลิตตามชั้นคุณภาพของข้าวเปลือก ปัญหาในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่เกษตรกรประสบได้แก่ ค่าจ้างแรงงานในการปักดำมีราคาแพง เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช สารเคมีป้องกันและกำจัดวัชพืชและปุ๋ยเคมีมีราคาแพง เกษตรกรไม่มีเครื่องพ่นสารเคมี การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าวมีค่าใช้จ่ายสูง และการจำหน่ายข้าวเปลือกถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ

เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคข้าว แมลงศัตรูข้าว สัตว์ศัตรูข้าว วัชพืช การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช และชนิดและการอนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติ เกษตรกรต้องการได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการฝึกอบรมและวิธีการดูงานเกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จ และต้องการสนับสนุนการผลิตในเรื่อง การติดต่อแหล่งเมล็ดพันธุ์ การประสานงานในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การประสานงานในการจัดหาปุ๋ยเคมี การประสานงานในการจัดหาสารเคมี การติดต่อประสานงานแหล่งความรู้ การประกันราคาผลผลิต และการจัดให้มีตลาดกลางในการซื้อขายผลผลิต

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของเกษตรกร ที่มีลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่แตกต่างกัน พบว่ามีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ 1) ด้านความต้องการความรู้ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรที่มีความแตกต่างกันในด้านอายุ แหล่งความรู้ การเป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มเกษตรกร การฝึกอบรม สิทธิครอบครองที่ดิน จำนวนแรงงานที่ใช้เป็นแรงงานการเกษตรในครอบครัว และรายได้ทั้งหมด มีความต้องการความรู้

ในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 แตกต่างกัน 2) ด้านความต้องการวิธีการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่แตกต่างกันในด้านการฝึกอบรม ลิขสิทธิ์ครอบครองในที่ดิน จำนวนแรงงานที่ใช้เป็นแรงงานการเกษตรในครอบครัว และพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีความต้องการวิธีการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกัน 3) ด้านความต้องการสนับสนุนการผลิต เกษตรกรที่แตกต่างกันในด้านแหล่งความรู้ การเป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มเกษตรกร การฝึกอบรม รายได้ทั้งหมด และพื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 มีความต้องการสนับสนุนการผลิตแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคแมลงและศัตรูศัตรูข้าว การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช โดยถ่ายทอดความรู้ ด้วยวิธีการฝึกอบรม การดูงานเกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จ และควรให้การสนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรในเรื่องการประสานงานในการจัดหาปุ๋ยเคมี การประกันราคาผลผลิต ตลอดจนการจัดให้มีตลาดกลางในการซื้อขายผลผลิต